

MER OM INCIDENTERNA

1962 EN HÅRSMÅN FRÅN KÄRNVAPENKRIG
UNDER CUBAKRISEN

1980 DAMASCUS INCIDENT, ARKANSAS

1983 MANNEN SOM RÄDDADE VÄRLDEN

1

En hårsman från kärnvapenkrig under Cuba- krisen

I oktober 1962 var 4 sovjetiska u-båtar på superhemligt uppdrag för att placera kärnvapen i Marielle-bukten på Cuba.

Ett år tidigare inträffade en sovjetisk olycka på en kärnvapenbestyckad u-båt i Norra ishavet. Kylsystemet hade havererat och man befارade en hårdsmälta. 8 besättningsmän anmälde sig frivilligt att krypa in i reaktorn för att försöka tätta läckan. Efter en tid insjuknade besättningsmännen med underliga symtom; håravfall, huden svullnade och föll av i sjuk, inre blödningar. De lades in på sjukhus för observation och den ena efter den andra dog. Den enda överlevande, Vasilij Archipov, beskrev hur han på morgonen kunde påbörja ett schackparti, som fick avbrytas på eftermiddagen eftersom motspelaren dött.

Ett år senare deltog Archipov i uppdraget till Cuba. När de befann sig i vattnen runt Cuba bröts förbindelsen med Sovjetunionen. Man fick istället in information från USA och fick på så sätt reda på att USA letade efter sovjetiska u-båtar. För att undvika upptäckt gick man ner i undervattensläge. Men den dieseldrivna ubåten var konstruerad för ishavsförhållanden och klarade inte de varma vattnen runt Cuba. Temperaturen steg till 60 grader, syret och vattnen höll på att ta slut. Paniken var nära ombord. I det läget blev de upptäckta av USA, som med hjälp av sjunkbomber försökte tvinga den sovjetiska u-båten till ytan.

Kaptenen, som var panikslagen, uppfattade att världskrig utbrutit och gav order om att avfira kärnvapenmissilen. Överstelöjtnant Archipov, som hade erfarenheterna från olyckan året innan i färskt minne, insåg vilka katastrofala följder detta skulle innebära för hela planeten. Han vägrade lyda order och konflikt uppstod ombord. Archipov lyckades dock övertala kaptenen att ge upp och de steg till ytan och blev sedan avvisade av USA.

En global katastrof avvärdades med en hårsman. Vad hade hänt om inte Archipov funnits ombord?

(Källa: ”4 minuter från kärnvapenkrig” av Per Shapiro SR, 2017-12-17)

1980, Damascus, Arkansas incident

18 september 1980 skulle korpral David F Powell och en kollega utföra underhållningsarbete på en Titan II, den dittills största interkontinentala, ballistiska missil som byggts, hög som ett 9-våningshus och med en sprängkraft, som motsvarar tre gånger alla bomber som fälldes under andra världskriget, atombomberna över Hiroshima och Nagasaki inräknade. Missilen var konstruerad för att kunna skjutas upp inom en minut och nå mål flera tusen mil bort.

När ett trycklock skulle skruvas av råkade Powell tappa en hylsa från en hylsnyckel rakt ner i kärnvapensilon. Den vägde några kg och åkte 24 meter rakt ner och slog hål på en bränsletank. Trots att det fanns en standardiserad checklista, med instruktioner som minutiöst följdes, så inträffade det som inte fick hända – och som teoretiskt sett inte kunde hända – en kedja av händelser, som ingen hade kontroll över.

Ett dygn senare exploderade bränslet. Mirakulöst nog detonerade inte kärnstridsspetsen. Hade den utlösts hade hela Arkansas gått upp i rök. Och historien hade sett helt annorlunda ut...

Hur länge kommer tur och gudomliga ingripanden att rädda oss från kärnvapenkatastrofen?

(Källa: Schlosser Eric: Bomben – ett knapptryck från kärnvapenkrig. Ordfronts förlag 2013, Arbetarbladet, 2014-12-09)

”Mannen som räddade världen”

Två gånger under 1983 var faran för kärnvapenkrig mycket stor. Tiden präglades av spända relationer mellan USA och Sovjet. Både USA och Sovjet genomförde en stor upprustning av medeldistansrobotar avsedda för den ”europeiska teatern”.

Spänningen ökade drastiskt när ett koreanskt flygplan misstogs för ett amerikanskt spionflyg och sköts ner av ett sovjetiskt jaktplan över Sibirien i september. I Sovjetunionen förberedde man sig på attack från USA och man var beredd att gå till motattack.

Den 26 september fick överstelöjtnant Stanislav Petrov order att ta över befälet på övervakningscentralen det kommande dygnet då den ordinarie officeren, som skulle tagit vakten, var sjuk. På kvällen kom larmet: Först en, sedan sammanlagt 4 missiler hade avfyrats från amerikanska västkusten. Datorn bedömde att det förelåg högsta sannolikhetsgrad för ett anfall

Petrov skulle omedelbart rapportera vidare. Han beslöt dock att vänta; han tyckte det var konstigt att bara ett fåtal missiler avfyrats. Och han visste vad konsekvenserna skulle bli – krig med förintelse av USA och Sovjetunionen och kanske hela mänskligheten. Han blev också fundersam över varför satelliterna inte kunde se missilerna – han hade själv varit med om att utveckla data-systemet. Han insåg att något var fel och bedömde incidenten som falsklarm. Och det hela visade sig bero på ett datorfel.

Kanske var det denna specialkunskap som räddade världen. Och den slump, som gjorde att han var vikarie just denna natt.

Händelseförloppet finns beskrivet in en dansk film, regisserad av Peter Anthony: ”Mannen som räddade världen”.

(Källa: www.laromkarnvapen.se, 2020-01-28)